

Приведемо деякі відомості про хід розробки Московських програм фізики і космографії 1869 року. Для цієї мети була утворена спеціальна комісія зі складання програми гімназичного курсу з вказівкою засобів для їхнього виконання. Перше засідання даної комісії відбулося 24 грудня 1868 року. 15 січня 1869 року відбувалося друге засідання комісії з розробки програм математики, фізики і космографії в присутності професорів Московського університету.

Програма, яка була складена комісією з фізики для гімназій Московського навчального округу, містила 34 пункту, у цілому охоплювала всі розділи фізики, починаючи з механіки. Через конкретність викладу матеріалу, методичні вказівки давалися короткі. Пункти 1-34, які розкривали зміст програми, охоплювали наступні питання [5, с. 46-50]: 1. Статика, кінематика, коливання тіл. 2. Механіка рідин і газів. Закони Архімеда і Торрічеллі. Явища змочування і випару. Закон Маріотта. 3. Геометрична оптика (докладно розкрита). Розкладання білого світла. Спектри. 4. Термометрія. 5. Перехід з одного агрегатного стану в інші. Властивості пари. Поняття про парову машину. Вологість повітря. 6. Електрика і магнетизм.

У програмі даний розподіл матеріалу за класами [5, с. 46-50].

V клас. Механіка твердих тіл, рідин і газів. Магнетизм. Електрика.

VI клас. Геометрична оптика. Прості механізми. Властивості рідин. Закон Архімеда. Властивості газів. Закон Маріотта.

VII клас. Падіння тіл. Коливання маятників. Теплове розширення. Перехід з одного агрегатного стану в інший. Властивості пара. Вологість повітря. Теплові машини. Способи передачі тепла.

У цій програмі містився конкретний перелік питань, але пояснювальної записки не було. Наприкінці програми приведений список рекомендованої літератури, зазначені основні підручники фізики і задачки, що призначені для використання при вивченні курсу фізики в гімназії.

Як ми бачимо, у питанні розробки гімназичних програм з фізики у навчальних округах була пророблена дуже цікава в методичному відношенні робота. *Приведені матеріали показують, що:*

1) У 60-і роки XIX століття програми з фізики для гімназій склалися в навчальних округах дуже

докладно і серйозно, з обліком основних педагогічних, психологічних і методичних вимог; вони правильно орієнтували вчителів на використання наочності у викладанні і доступності викладу матеріалу.

2) Цінним моментом було обговорення програм, до якого залучалися вчителі і вчені-педагоги.

3) Зміст програм розкривався докладно: чітко визначалися завдання викладання фізики; у них приводився перелік питань курсу фізики, указувалося на те, які методи потрібно використовувати у викладанні фізики, які і як повинні застосовуватися підручники, прилади, задачі та інше. Тому такі програми могли слугувати методичним посібником для викладачів гімназії.

4) Програми з фізики, розроблені на місцях у 60-і роки, мали на меті забезпечити єдиний підхід і вимоги до викладання фізики в гімназіях навчального округу.

5) Недоліком цих програм є недостатньо обґрунтований вибір послідовності в розташуванні матеріалу, що викликало справедливую критику і заперечення деяких учителів. Крім того, у кожному навчальному окрузі задачу складання програм фізики вирішували по-своєму, не було вироблено єдиного підходу.

Подальші дослідження у даному напрямку передбачають аналіз фізики, як навчального предмету в школах у післяреформний період (70-і роки) і період політичної реакції XIX століття (80-90-і роки); історико-методичний аналіз підручників фізики другої половини XIX століття.

Список використаних джерел

1. Ганелин Ш.И. Очерки по истории школы в России. — М.: Учпедгиз, 1950.
2. Гобза Г. Столетие московской I гимназии. 1804-1904 гг. — М.: 1904.
3. Педагогическое обозрение, 1868, № 1.
4. Педагогическое обозрение, 1869, № 1.
5. Педагогическое обозрение, 1869, № 5.
6. Протоколы второго педагогического съезда директоров и учителей, проходившего в Одессе с 25 июня по 14 июля 1865 г. — Спб., 1865.
7. Рождественский. Исторический обзор деятельности Министерства народного просвещения (1802-1902). — Спб., 1902.
8. Смирнов В.З. Реформа начальной и средней школы в 60-х годах XIX в. — М.: Изд-во АПН РСФСР, 1954.

Стульська Н.Р., Семерня О.М.

Кам'янець-Подільський державний університет

ПРОБЛЕМА УПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ ФІЗИКИ В НАУКОВО-МЕТОДИЧНОМУ ДОРОБКУ АТАМАНЧУКА П.С.

Описується життєвий шлях, наукова та методична діяльність завідувача кафедри методики викладання фізики та дисциплін технологічної освітньої галузі Кам'янець-Подільського державного університету, професора, доктора педагогічних наук Атаманчука Петра Сергійовича.

The zoetic path, scientific and methodical activity the manager of faculty of a technique teaching of physics and disciplines of technological educational branch of Kamyanets-Podilsky State University, professor, doctor of pedagogical sciences Atamanchuk Petro Sergiyovich is described.

Атаманчук Петро Сергійович — професор, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри методики викладання фізики і дисциплін технологічної освітньої галузі Кам'янець-Подільського державного університету, відомий науковець і методист не лише у Кам'янець-Подільському державному університеті та Україні, але й далеко за її межами.

Петро Сергійович народився 26 червня 1939 року в сім'ї колгоспників в с. Каскада Новоушицького району Хмельницької області. Втративши батька (1944 р.), Атаманчук П.С. трудову діяльність розпочав у шкільні роки, працюючи з 13-річного віку у каніку-

лярний період спершу у польовій, а згодом у будівельній колгоспних бригадах. Середню освіту здобув, навчаючись в Каскадській семирічній і Новоушицькій середніх школах протягом 1946-1956 років. По завершенню навчання на фізико-математичному факультеті Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту (1956-1961 рр.) — учительська та викладацька діяльність у Калуській середній школі і з 1962 р. у Новоушицькому технікумі механізації сільського господарства.

У ці роки визначається з темою дисертаційного дослідження на педагогічну тематику, яке виконується



на засадах здобувача і завершується захистом у 1982 р. кандидатської дисертації на тему: “Дидактичні основи розробки і використання еталонів контролю навчання і діяльності учнів”. З 1 березня по 31 травня 1985 року проходив стажування у Київському педінституті ім. О.М.Горького. З 1982 р. — кандидат педагогічних наук, доцент (1988 р.), доктор педагогічних наук (2000 р.), професор (2002 р.) у Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті, а з 1997 р. — педагогічному університеті. З цього моменту (1982 р.) визначилися основні напрямки його наукових досліджень: розробка і використання еталонних вимірників якості знань, об'єктивізація контролю у навчанні, управління пізнавальною діяльністю учнів (студентів), прогнозування фізичної освіти в умовах переходу на пошуково-креативні схеми навчання, інноваційні технології управління навчанням фізики тощо.

З 1983 року очолює кафедру методики викладання фізики і технічних засобів навчання, у складі якої на той час працював ще один кандидат педагогічних наук, доцент Івах І.В. (бувший ректор інституту та перший завідувач кафедри). У цей час формується наукова школа з проблем управління пізнавальною діяльністю у навчанні фізики учнів (студентів), до складу якої входять молоді викладачі Мендерецький В.В., Федорчук В.А., Кух А.М., Портяний І.П., Розумовська О.Б. і ін. Внаслідок діяльності школи та відповідної кадрової роботи кафедра за короткий час досягла 100-відсоткового показника забезпеченості викладачами з науковими ступенями і званнями, що дало можливість фізико-математичному факультету з числа її членів утворити ще одну кафедру — інформатики і методики викладання інформатики. З 1993 р. Атаманчук П.С. є науковим керівником держбюджетної теми з проблеми управління пізнавальною діяльністю учнів (студентів) у навчанні (фізико-математичні дисципліни). В рамках окресленої проблеми захищено 3 кандидатських і 1 докторську дисертації та придбано спецобладнання, яке дало змогу започаткувати утворення в університеті інформаційно-видавничого відділу, який сьогодні успішно функціонує і відомий своєю продукцією в Україні [1].

Науково-методична діяльність Петра Сергійовича охоплює проблеми управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів (студентів) засобами еталонного підходу в навчанні, прогнозування фізичної освіти засобами пошуково-креативних інноваційних технологій управління. Вивчаючи проблему управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів (студентів) приділяє основну увагу:

- сутності об'єктивізації контролю в навчанні та виділенню основних якісних характеристик процесу навчально-пізнавальної діяльності;
- впровадженню еталонів контролю у навчання фізики за параметрами усвідомленості, стереотипності і пристрасності;

- врахуванню основних факторів, що впливають на проектування еталонів контролю у навчанні;
- методиці забезпечення еталонних вимог у навчанні;
- шляхам переведення навчання у саморегульоване протікання засобами еталонного підходу;
- цільовій навчальній програмі як засобу управління процесом навчання.

Розкриваючи проблему інноваційних технологій управління навчанням, Петро Сергійович зосереджується на аспектах концептуальних засад управління пізнавальною діяльністю (освітня доктрина, освітнє середовище, освітній стандарт як головний чинник прогнозу середньої фізичної освіти, еталонні вимірники якості знань як засіб управління навчанням фізики), технологій управління процесом пізнавальної діяльності у навчанні фізики (переведення навчання у саморегульоване протікання, психолого-фізіологічні передумови засвоєння навчального матеріалу з фізики, технологічні схеми управління при здійсненні різних видів контролю, нормативна функція цільової навчальної програми з фізики), управління навчанням фізики на основі фіксованих його результатів.

Атаманчук П.С. є ініціатором і організатором проведення на базі університету 3-х Всеукраїнських науково-методичних конференцій:

- Стандарти фізичної освіти в Україні: технологічні аспекти управління навчально-пізнавальною діяльністю (1997 р.);
- Сучасні технології навчання фізики в системі освіти України (1999 р.);
- Модель середньої фізичної освіти в умовах переходу на 12-річний термін навчання (2001 р.).

Опублікував понад 200 наукових праць, в тому числі 2 монографії, більше 20 навчально-методичних посібників, наукове редагування 7 випусків науково-методичного збірника (серія педагогічна), затвердженого ВАК України і ін. Має такі почесні звання:

- Медаль “За доблестний труд в ознаменованіе 100-летия со дня рождения В.И. Ленина” (1970);
- звання ударника комуністичної праці (1981);
- Грамоти Міністерства освіти України (1987; 1991);
- знак “Відмінник освіти України” (1997);
- Грамота Міністерства освіти і науки України (2001).

Публікації про Петра Сергійовича можна зустріти у таких виданнях:

- *Школа О.В.* Науково-методичні центри з фізики в Україні // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Серія педагогічна: Дидактика дисциплін природознавчо-математичної та технологічної освітніх галузей. — Кам.-Под.: К-ПДПУ, 2000. — Вип. 6. — С. 127-131;
- *Примаков А.В.* Проблеми сучасного шкільного збірника задач з фізики // Матеріали міжнародної конференції присвяченої 200-річчю з дня народження М.В.Остроградського. — Полтава: Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка, 2001. — С. 142-144;
- *Каталог “Сучасна освіта в Україні”:* Друга міжнародна виставка престижних навчальних закладів. — К.: Академпрес, 1999. — С.9. [1].

Подано вибірково перелік основних наукових праць Петра Сергійовича:

- Удосконалення уроку на основі використання комплексних критеріїв контролю навчальної діяльності учнів: Методичні рекомендації для учителів математики і фізики. — Хмельницький, ОІУВ, 1983. — 36 с;
- Цільова програма як засіб підвищення якості знань учнів. Рад. школа. — 1986. — № 6. — С. 21-22;
- Целевое развитие научно-технического творчества студенческой молодежи // Пути дальнейшего совершенствования научно-технического творчества уче-

нической і студентської молодіжної та вивчення основ інформатики і вичислювальної техніки: Тез. докл. республіканської науч.-практ. конф. 25-27 листопада 1986 г. / Отв. ред. А.Н.Ломакович. — Тернопіль: Тернопільський гос. пед. інститут, 1986. — С. 25-26;

- Целевая програма як засіб удосконалення уроку // Методичні рекомендації по організації, проведенню і контролю сучасного уроку фізики. — Запоріжжя: ОІУУ, 1986. — С. 14-19;

- Вивчення стану викладання і якості знань учнів по фізиці // Методичні рекомендації по організації, проведенню і контролю сучасного уроку фізики. — Запоріжжя: ОІУУ, 1986. — С. 23-25;

- Керування навчально-пізнавальною діяльністю учнів // Республ. наук.-методич. зб.: Методика викладання математики і фізики / За ред. О.І.Бугайова. — Вип. 3. — К., 1986. — С. 11-18;

- Використання обчислювальної техніки при проведенні практикуму з фізики: Методичні рекомендації. — Ч. 1. — Хмельницький: ОІУВ, 1986. — 69 с;

- Дидактичні основи розробки і використання цільових навчальних програм (на матеріалі фізики та математики): Методичні рекомендації. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. інститут, 1987. — 52 с;

- Основи розробки і використання еталонів контролю навчальної діяльності учнів: Методичні рекомендації. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. інститут, 1987. — 36 с;

- Програма спецкурсу "Позакласна робота з фізики в середній школі". — Кам'янець-Подільський: К-ПДП, 1988. — 4 с;

- Використання обчислювальної техніки при проведенні практикуму з фізики: Методичні рекомендації. — Ч. 2. — Хмельницький: ОІУВ, 1988. — 48 с;

- Об'єктивізація контролю при вивченні фізики на основі проектування рівнів засвоєння навчального матеріалу: Методичні рекомендації. — Хмельницький: ОІУВ, 1988. — 10 с;

- Дидактичний комплекс для формування експериментальних умінь та навичок учнів 5-6 класів одинадцятирічної школи // Формування експериментальних умінь учнів 5-6 класів: Методичні рекомендації і навчальні завдання. — Хмельницький: ОІУВ, 1989. — С. 36-37;

- Формування експериментальних умінь учнів 5-6 класів: Методичні рекомендації і навчальні завдання. — Хмельницький: ОІУВ, 1989. — 38 с;

- Удосконалення науково-методичної і науково-технічної діяльності майбутніх учителів // Психолого-педагогічні проблеми науково-технічної творчості учнів: Тез. доп. міжвуз. наук.-практ. конф. / Відповід. ред. М.Г.В'ялий. — Ч.2. — Ніжин: Ніжинський держ. пед. інститут, 1990. — С.62-63;

- Удосконалення експериментальної підготовки учнів з фізики // Навчальний демонстраційний експеримент: Тез. доп. на республ. семінарі з актуальних питань методики викладання фізики 14-17 травня 1991 р. / За заг. ред. проф. Є.В.Коршака і проф. М.Б.Котлярєвського. — Бердянськ: Бердянський держ. пед. інститут, 1991. — С.3-4;

- Пропагандистика формування експериментальних умінь учнів з фізики // Навчальний демонстраційний експеримент: Тез. доп. на республ. семінарі з актуальних питань методики викладання фізики 14-17 травня 1991 р. / За заг. ред. проф. Є.В.Коршака і проф. М.Б.Котлярєвського. — Бердянськ: Бердянський держ. пед. інститут, 1991. — С.4-5;

- Об'єктивізація контролю результатів навчання фізиці // Матеріали всесоюзного методического фестивалю "Урок фізики-91". — Дубна, 1991. — 12 с;

- Тестові завдання еталонного характеру з фізики (експериментальні матеріали). — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. інститут, 1992. — 104 с;

- Активізація навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів фізики // Психолого-педагогічні основи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів: Матеріали міжвузівськ. наук.-практ. конф., присвяч. 80-річчю Вінницького держ. пед. інституту / Ред. колегія: проф. Н.Л.Іваницька і ін. — Ч. 2. — Вінниця: Вінницький держ. пед. інститут, 1992. — С. 104-105;

- Дидактичний аспект розробки і використання у навчанні фізики задач, варіюваних за рівнями знань // 43 звітна наук. конф. кафедр інституту за 1992-1993 р.: Тез. доп. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. інститут, 1993. — С.17-18;

- Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського держ. пед. інституту: Серія фізико-математична: Вип. 1. (Ред.). — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. інститут, 1993;

- Технологічний аспект контролю результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів з фізики // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського держ. пед. інституту: Серія фізико-математична: Вип. 1. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. інститут, 1993. — С. 138-145;

- Системний підхід до формування в учнів 5-8 класів узагальненого експериментального умінь // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського держ. пед. інституту: Серія фізико-математична: Вип. 1. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. інститут, 1993. — С. 145-149;

- Об'єктивізація контролю результатів навчання фізиці. // Спеціаліст. — 1994. — № 2. — С. 26-30;

- Розвиток узагальнених способів діяльності як засіб посилення практичної підготовки майбутнього учителя фізики // Методичні особливості викладання фізики на сучасному етапі: Тез. доп. і повід. міжвуз. наук.-практ. конф. 21-22 січня 1994 р. — Кіровоград: Кіровоградський держ. пед. інститут, 1994. — С. 70-71;

- Особливості реалізації еталонних вимог контролю у навчанні // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського держ. пед. інституту: Серія фізико-математична: Вип. 2. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. інститут, 1995. — С. 252-264;

- Формування готовності майбутніх учителів до активізації навчання школярів // Активізація навчальної діяльності школярів: Матеріали Всеукраїнськ. наук.-практ. конф. / Ред. колегія: В.К.Буряк і ін. — Кривий Ріг: Криворізький держ. пед. інститут, 1995. — С.153-154;

- Важливий технологічний аспект фахової підготовки майбутнього учителя фізики // Методичні особливості викладання фізики на сучасному етапі: Матеріали доп. 2-ї міжвуз. наук.-практ. конф. 22-23 березня 1996 р. — Ч. 1. — Кіровоград: Кіровоградський держ. пед. інститут, 1996. — С. 101-103;

- Важливий технологічний аспект фахової підготовки майбутнього учителя фізики // Методичні особливості викладання фізики на сучасному етапі: Матеріали доп. 2-ї міжвуз. наук.-практ. конф. 22-23 березня 1996 р. — Ч. 2. — Кіровоград: Кіровоградський держ. пед. інститут, 1996. — С. 128-130;

- Методика використання еталонів контролю у навчанні фізиці // Стандарти фізичної освіти в середній школі України: Матеріали наук.-методич. конф. 27-28 червня 1996 р. — Чернігів: Чернігівський держ. пед. інститут, 1996. — С.3-6;

- Технологічний аспект впровадження еталонних вимог у навчанні фізиці // Діяльнісний підхід у навчально-пошуковому процесі з фізики і математики: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 16-17 травня 1996 р. — Ч. 1. — Рівне: Рівненський держ. пед. інститут, 1996. — С.84-87;

- Деякі інноваційні підходи до формування творчої навчально-пізнавальної діяльності учнів // Розвиток творчих здібностей учнів у процесі навчання фізиці: Зб. статей / Упорядник А.А.Давидьон. — Ч. 1. — Чернігів: ОІПКІПО, 1996. — С. 10-13;

- Збірник задач з фізики. — К.: Школяр, 1996. — 304 с;
- Тематичні тестові завдання еталонного характеру як вимірник якості знань учнів з фізики // Стандарти загальної середньої освіти. Проблеми, пошуки, перспективи: Матеріали всеукр. наук.-практ. конф. 25-26 червня 1996 р. — К.: МО України, 1996. — С. 102-104;
- Еталонні вимірники якості знань учнів як засіб об'єктивізації та управління навчанням фізиці // Стандарти фізичної освіти в Україні: технологічні аспекти управління навчально-пізнавальною діяльністю: Науково-методичний збірник / Відповід. наук. ред. Є.В.Коршак, П.С.Атаманчук. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. університет, 1997. — С.5-6;
- Особливості забезпечення еталонних вимог у навчанні фізиці // Стандарти фізичної освіти в Україні: технологічні аспекти управління навчально-пізнавальною діяльністю: Науково-методичний збірник / Відповід. наук. ред. Є.В.Коршак, П.С.Атаманчук. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. університет, 1997. — С.8-10;
- Управління процесом навчально-пізнавальної діяльності. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. університет, 1997. — 136 с;
- Еталонні вимірники якості знань учнів з фізики. Фізика та астрономія в школі. — 1997. — № 2. — С.11-14;
- Методика забезпечення еталонних вимог у навчанні фізиці. // 36. наук. праць К-П держ. пед. університету: Серія фізико-математична. Вип. 3. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-видавн. відділ, 1997. — С.106-113;
- Технологія модульного навчання фізиці. // 36. наук. праць К-П держ. пед. університету: Серія фізико-математична. Вип.3. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-видавн. відділ, 1997. — С.113-121;
- Еталонні вимірники якості знань учнів як засіб об'єктивізації контролю та управління навчанням фізиці. // Стандарти фізичної освіти в Україні: Технологічні аспекти управління навчально-пізнавальною діяльністю (науково-методичний збірник) — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-видавн. відділ, 1997. — С. 5-6;
- Рейтингова система контролю й оцінки навчальних досягнень при використанні технології проблемно-модульного навчання. // Стандарти фізичної освіти в Україні: Технологічні аспекти управління навчально-пізнавальною діяльністю (науково-методичний збірник) — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-видавн. відділ, 1997. — С. 6-8;
- Методика організації самостійної діяльності на лабораторних заняттях з фізики у 7 класі. Стандарти фізичної освіти в Україні: Технологічні аспекти управління навчально-пізнавальною діяльністю науково-методичний збірник) — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-видавн. відділ, 1997. — С. 90-91;
- Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: Серія фізико-математична. Вип. 3 (наук. ред.). — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-видавн. відділ, 1997. — 192 с;
- Цільовий підхід до побудови шкільного підручника з фізики. // Фізика та астрономія в школі. — 1998. — № 1. — С. 2-3;
- Модульний підхід до організації процесу навчання фізики. // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. — Вип. 21 / Редкол.: В.О.Зайчук (гол. ред.) і ін. — К.: ІЗМН, 1997. — С. 125-133;
- Оперативний контроль у навчанні фізики. // Методичні особливості викладання фізики на сучасному етапі: Наук.-метод. зб. / Відповід. наук. ред. С.П.Величко, Є.В.Коршак. — Ч. 1, 2. — Кіровоград: КДПУ, 1998. — Ч.1. — С.67-70;
- Концепція управління навчально-пізнавальною діяльністю в навчанні фізики. // Фізика та астрономія в школі. — 1999. — С.3-6;
- Основи концепції управління навчально-пізнавальною діяльністю в навчанні фізики. // Збірник наукових праць К-ПДПУ. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-видавн. відділ, 1998. — Вип. 4. — 76 с. — С. 8-11;
- Історико-методичний аналіз розвитку методики розв'язування фізичних задач. // Збірник наукових праць К-ПДПУ. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-видавн. відділ, 1998. — Вип. 4. — 76 с. — С. 11-16;
- Синергичні технології навчання // Збірник наукових праць К-ПДПУ. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-видавн. відділ, 1998. — Вип. 4. — 76 с. — С. 16-21;
- Методичні основи роботи з фізичними термінами. // Збірник наукових праць К-ПДПУ. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-видавн. відділ, 1998. — Вип.4. — 76 с. — С.21-24;
- Інноваційні технології управління навчанням фізики. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-видавн. відділ, 1999. — 172 с;
- Інноваційні технології управління навчанням фізики при здійсненні різних видів контролю // 36. наук. праць К-ПДПУ: Серія педагогічна: Вип. 5: Дидактика природознавчо-математичних дисциплін та освітніх технологій. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-видавн. відділ, 1999. — С.3-9;
- Новые педагогические технологии управления учебно-познавательной деятельностью учащихся в обучении физике // Сб. анот. докл. 2-й Международн. научн.-метод. конф. "Новые технологии в преподавании физики: школа и вуз". — М.: МГПИ, 2000. — С. 3;
- Цільовий підхід до реформування шкільної фізичної освіти // 36. Матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції "Проблеми методики викладання фізики на сучасному етапі". — Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В.Винниченка, 2000. — С. 4-8;
- Цілевизначеність пізнавальної діяльності учнів у навчанні фізики // 36. Матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції "Проблеми методики викладання фізики на сучасному етапі". — Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2000. — С. 41-44;
- Цілевизначеність як головна умова удосконалення навчання фізики // V Всеукраїнська наукова конференція "Фундаментальна та професійна підготовка фахівців з фізики": Тези доповідей. — К.: НПУ, 2000. — С. 100;
- Прогнозування як основа управління в навчанні фізики // Збірник наукових праць К-ПДПУ: Серія педагогічна: Вип. 6: Дидактики дисциплін природознавчо-математичної та технологічної освітніх галузей. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-видавн. відділ, 2000. — С. 4-10;
- Технологія управління продуктивної пізнавальною діяльністю учасників в обучении физике. // Преподавание физики в высшей школе. — М., 2000. — № 19. — С. 11-14;
- Узгодження нормативних критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з вимогами особистісно орієнтованого навчання. // Фізика та астрономія в школі. — 2002. — №1. — С.17-20;
- Психологічно-педагогічні та фізіологічні механізми управління в навчанні фізики // Всеукраїнська науково-практична конференція: Стратегічні проблеми формування змісту курсів фізики та астрономії в системі загальної середньої освіти. — Львів: Львівський нац. університет ім. І.Франка, 2002;
- Особенности прогнозирования образования в современных условиях // Материалы III Международной конференции «Новые технологии в преподавании

фізики: школа и вуз» (НТПФ-III). — М.: МПГУ, 2000. — 182 с;

- Кількісно-якісна оцінка навчальних здобутків учнів з фізики // Збірник наукових праць: Спеціальний випуск. — Умань.-К.: Науковий світ, 2001;

- Технологічні аспекти розробки цільової освітньо-професійної програми (на прикладі навчальної дисципліни «Фізика»). Актуальні проблеми викладання та навчання фізики у вищих освітніх закладах: Матеріали міжнародної науково-методичної конференції. — Львів: Ліга-Прес, 2002;

- Цільова навчальна програма та пошуково-творча діяльність як передумови формування інтегральних особистісних якостей у навчанні фізики. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка: Випуск 13. Серія: педагогічні науки. Збірник у 2-х т. — Чернігів: ЧДПУ, 2002, №13. — Т.1. — С.5-7;

- Основні передумови і засоби впровадження стандартів фізичної освіти в Україні. // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-видавн. відділ, 2002. — С. 34-35;

- Методичні аспекти управління навчанням фізики. // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск

32. Частина 1. Херсон: Видавництво ХДПУ, 2002. — С.101-103;

- Технологічні аспекти управління результатами навчання фізики. // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: Серія педагогічна: Дидактики дисциплін фізико-математичної та технологічної освітніх галузей. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2002. — Вип. 8. — С. 4-13. [2].

Науково-методичні інтереси Петра Сергійовича тісно переплітаються з науковою діяльністю відомих методистів, таких як: Гончаренко С.У., Бугайов О.І., Сергєєв О.В., Коршак Є.В., Ляшенко О.І., Дік Ю.І., Пуришева Н.С., Самойленко П.І., Ільїн В.О., Савченко В.Ф. та інші. Завдяки творчій методичній діяльності багато випускників пішли по його шляху, які багато роблять для подальшого розвитку методичної науки та в напрямку удосконалення технологій навчання фізики в школі.

Список використаних джерел

1. Атаманчук П.С. Автобіографія.
2. Список наукових праць Атаманчука Петра Сергійовича. Pr-at 4.

Щирба В.С.

Кам'янець-Подільський державний університет

ФІЗИЧНА ОСВІТА В КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ. СТАНОВЛЕННЯ. СУЧАСНИЙ СТАН. ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ

Простежено основні фази становлення та розвитку фізичної освіти на фізико-математичному факультеті К-ПДУ. На основі аналізу досягнень і втрат сформульовано застереження від необачних кроків, що приводять до зниження наукового потенціалу.

The main phases of a becoming and development of physical formation at physical and mathematical faculty Kamyanets -Podilsky State Pedagogical University are traced. On the basis of the analysis of achievements and losses the admonitions from imprudent steps are formulated, which one result in a decrease of a scientific potential.

На межі нинішнього століття наш Кам'янець-Подільський державний університет, який нещодавно одержав статус класичного, і його "постійна частинка" — фізико-математичний факультет відзначають своє 85-річчя з дня заснування. Така дата може по-різному розглядатися в аспекті оцінки пройденого шляху, аналізу стану становлення і розвитку та перспектив на майбутнє. Певною мірою ця дата змушує оцінити здобутки й кафедр фізики та методики викладання фізики і дисциплін технологічних освітніх галузей, котрі складають невід'ємну частину фізико-математичного факультету і від яких певною мірою залежав і залежить стан фізичної освіти і науки на Поділлі.

Свою діяльність фізико-математичний факультет розпочав ще в 1918 році, коли на базі двох факультетів (фізико-математичний та історико-філологічний) 22 жовтня був відкритий Кам'янець-Подільський державний український університет. Під тимчасове помешкання для потреб університету місцева влада надала будинок технічної середньої школи, а для будівництва нових приміщень — 100 десятин землі, частину будівельних матеріалів. Для розвитку університету виділено на п'ять років 1 млн. крб. Згодом губернська народна управа ухвалила рішення про виділення університету 1 млн. крб., а повітова народна рада — 250 тис. крб. на п'ятирічний термін, а також 50 тис. крб. на стипендії. У 1919-1920 роках, коли Кам'янець-Подільський був тимчасовим державним і політичним центром України, університет завжди відчував матеріальну і моральну підтримку з боку Голови Директорії С.Петлюри, членів уряду.

Професорський корпус формувався з представників різних регіонів України. Всі штати в університеті затверджував міністр освіти. Навчання розпочалося при відсутності достатньої кількості викладачів та навчальної і наукової літератури. Проте, незважаючи на труднощі, через рік в університеті нараховувалося п'ять факультетів (одним з яких був фізико-математичний). В квітні 1920 р. в університеті працювали 10 професорів, 23 приват-доценти, 21 асистент, 5 лекторів, 1 астроном-спостерігач, серед яких відомий професор математики М.Хведорів та астроном О.Аленич. Восени 1919 р. у ВНЗ навчалося понад 1400 студентів, в тому числі на фізико-математичному — 478. Навчальний заклад мав у своєму розпорядженні 4 навчальних корпуси, 24 кабінети, лабораторії, обсерваторію, метео- та біостанції, зразкове поле, а також бібліотеку, фонд якої становив 33252 книги. Безумовно, що академічній і науковій праці викладачів і студентів перешкождала матеріальна скрута, не прогнозована воєно-політична ситуація, зміна освітньої політики, переслідування з боку неукраїнської влади тощо. Для задоволення своїх щоденних матеріальних потреб і внесення плати за навчання (в університеті вона становила 125 крб. за семестр, а на фізико-математичному та сільськогосподарському факультетах — 150 крб.) доводилося шукати додаткову роботу в різних установах та давати приватні уроки.

Слід підкреслити, що діяльність Кам'янець-Подільського державного українського університету — це важлива подія культурно-освітнього життя не лише Поділля, а й всієї України. Своєрідне географічне роз-